



REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport

Številka: 060-08-19/2021/6
Ljubljana, 7. 12. 2021

P r e d l o g

Z A P I S N I K

48. seje Komisije Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport, ki je bila 26. 11. 2021 ob 10.00, v sejni sobi 212/II, Šubičeva 4, Ljubljana

Seja se je začela ob 10.00 in končala ob 10.35.

Prisotni:

- predsednik: Branimir Štrukelj
- podpredsednik: Bojan Režun
- člani: Dejan Crnek, Rajko Fajt, dr. Matjaž Gams, Tone Hrovat, Janoš Kern, dr. Branka Kalenić Ramšak, mag. Miroslav Ribič in Matjaž Švagan.

Ostali prisotni: dr. Tomaž Boh (MIZŠ), Gregor Umek (MGRT), dr. Matjaž Mikoš (Inženirska akademija Slovenije), dr. Maja Ravnikar (NIB - KOSRIS) in dr. Boštjan Markoli (Rektorska konferenca Slovenije).

Predlog dnevnega reda:

1. Poročilo o uresničevanju Resolucije o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011–2020 do 2020, EPA 1898-VIII
 - Gradivo: poročilo.
2. Razno

Dnevni red je bil sprejet soglasno.

AD 1)

Komisija je obravnavala Poročilo o uresničevanju Resolucije o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011–2020 do 2020, ki ga je v obravnavo predložila Vlada Republike Slovenije. Komisija ugotavlja, da je poročilo pripravilo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport v sodelovanju z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo, Službo Vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, Ministrstvom za javno upravo, Ministrstvom za finance, Ministrstvom za kulturo in Ministrstvom za obrambo. V poročilu so poleg statističnih podatkov, mednarodnih poročil, poročil UMAR o razvoju za leta 2018, 2019 in 2020 ter podatkov ministrstev upoštevani predvsem podatki iz letnih poročil in letnih programov dela ter drugi podatki javnih

agencij. Od 69 je bilo izvedenih 37 ukrepov. Neizvedeni ukrepi so v procesu implementacije, vendar zastavljeni cilji še niso v celoti doseženi. Najpomembnejši razlogi za to so: sprememba finančnega okvira glede na predvidevanja ob sprejemu strategije, na kar je vplivala predvsem gospodarska kriza, neizvedene strukturne reforme oz. v primeru povezovanja raziskav in inovacij celo oddaljevanje od ciljev, začrtanih v strategiji in nesprejetje zakonskih podlag na področju raziskav in inovacij. Predstavniki predlagatelja je poudaril, da je s sprejetim Zakonom o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti vzpostavljena pravna podlaga in z deležniki usklajena nova Resolucija o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije za novo časovno obdobje 2021-2030.

Komisija se je seznanila z mnenjem Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo, v katerem poudarja dobro sodelovanje z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šolstvo pri pripravi tako novega zakona kot nove strategije, ki sta oba del strategije Načrta za okrevanje in odpornost. Izpostavljajo, da je pri tem ključno sodelovanje predvsem pri povezovanju inovacijskega potenciala med univerzami, raziskovalnimi inštituti in gospodarstvom. Z ukrepi, navedenimi v poročilu in opredeljenimi v novi strategiji, želijo spodbuditi in okrepi inovacijski kapital.

Komisija se je seznanila s stališčem Koordinacije samostojnih raziskovalnih inštitutov Slovenije, v katerem poudarjajo, da je bilo, glede na poročilo, veliko narejenega. Vendar pa je bilo področje precej zanemarjeno, saj sprejeta strategija za preteklo obdobje ni bila v celoti realizirana, rezultati, ki zmanjšujejo inovativnost Slovenije oz. inovativno-tehnološki produkti so v primerjavi z EU na nizki ravni. To je rezultat neupoštevanja tako raziskovalnega potenciala kot potreb inovacijskega okolja, njenega medsebojnega povezovanja in povezovanja z gospodarstvom ter v veliki meri obsega in načina financiranja. Veliko se pričakuje od novega zakona, ki naj bi uredil omenjeno problematiko. V koordinaciji so opozorili na zelo slabe raziskovalne kazalnike na univerzah – nujne so sistemske spremembe. Zlasti pa bo treba precejšnjo pozornost nameniti izvajanju načina financiranja tako na univerzah kot na raziskovalnih inštitutih, da bodo sistemska sredstva oz. stabilno financiranje ob premišljeni porabi omogočila učinkovito vlaganje v razvoj kadrov, znanosti in inovacij v povezovanju z gospodarstvom.

Komisija se je seznanila s stališčem Rektorske konference Slovenije, ki se je poudarjeno strinjala s predhodniki, da morajo biti sredstva za znanstveno-raziskovalno dejavnost in inovacije uporabljena zelo ciljno, da bi dosegli želene rezultate.

Komisija se je seznanila tudi z opozorili Inženirske akademije Slovenije, da po inovacijskih kazalnikih Slovenija že dlje časa zaostaja za državami EU in da Slovenija ni izkoristila konkurenčnih prednosti, čemur pritrjuje tudi obravnavano poročilo. Tudi v akademiji poudarjajo velika pričakovanja od novega zakona, njegovih podzakonskih aktov in nove raziskovalno-inovacijske strategije, še bolj pa bo pomembno primerjalno spremljanje izvajanja nove strategije po kazalnikih in predvsem kakšen bo odziv na neizpolnjevanje ukrepov. V spremljanje izvajanja strategije morajo biti poleg Vlade in Razvojnega sveta RS vključene tudi nevladne organizacije s področja znanstveno-raziskovalne dejavnosti; SAZU, Koordinacija samostojnih raziskovalnih inštitutov Slovenije, Inženirska akademija Slovenije in Rektorska konferenca Slovenije morajo imeti možnost neposrednega vplivanja na (ne)uresničevanje

strategije, Vlada pa odzivna na njihove predloge. Akademija je še predlagala, da bi bilo treba sprejeti izziv oblikovanja skupnega ministrstva za visoko šolstvo in znanost ter inovacije.

Člani komisije so se v razpravi strinjali s povedanim in opozorili, da se v procesu uresničevanja zakonodaje in podzakonskih aktov vedno znova pojavlja problematika birokracije in ideologije. Birokracija je globoko zasidrana v vrsto postopkov na pristojnem ministrstvu in agenciji, raziskave pa so pogosto na obrobju teh procesov, na kar zlasti kaže premalo učinkovita poraba sredstev, namenjenih raziskovalni dejavnosti. Zato so se zavzeli za debirokratizacijo na ministrstvih, agencijah, univerzah in raziskovalnih inštitutih. Glede ideologije so opozorili, da prodira v vse pore življenja in zamegljuje odnos do znanosti in znanstveno dokazanih dejstev, žal v manjši meri tudi med samimi raziskovalci: tipična so npr. ekstremna razmišljanja ob pojavu pandemije, pri čemer dokazljiva dejstva preprosto niso več pomembna. Zavzeli so se za večjo podporo znanosti na vseh ravneh, tudi v javnosti, in da se raziskovalcem dopusti, da lahko opravljajo svoje poslanstvo na področju tako bazične kot aplikativne znanosti.

Komisija se je zavzela, da odnos odločevalcev do znanosti ne sme biti predmet politične razdelitve in organizacije resorjev vsakokratne Vlade. Tendenca v državah EU je sicer v smeri t. i. oblikovanja super ministrstev prav zaradi boljšega medsebojnega povezovanja področij. Komisija ocenjuje, da je razprava o načinu vodenja področja na najvišjih ravneh prava, pomembno je namreč, da so področja, za katera so pristojna posamezna ministrstva, ustrezno strukturirana in diskurzivno pregledna. Opozarja, da so oblasti v zadnjih 10 letih namesto v napredek znanost pripeljale na marginalni rob – to je rezultat njihovega odnosa do znanosti, ki zaradi svoje delne hermetičnosti tudi ni zanimiva za širši krog ljudi in zato tudi ne za politične stranke, in to je tudi največji strukturni problem znanosti.

Komisija se je zavzela za sprejem podzakonskih aktov, ki bodo izboljšali procese med zakonsko zagotovljenim stabilnim financiranjem in učinkovitim prenosom sredstev do končnega uporabnika – raziskovalca in inovatorja. Obenem je treba zagotoviti tudi učinkovit in pregleden nadzor nad porabo sredstev in biti odziven na vprašanja, ki se bodo pojavljala med implementacijo zakona ter nove raziskovalne in inovacijske strategije.

Na podlagi razprave, v kateri so poleg vabljenih sodelovali državni svetniki in člani komisije dr. Matjaž Gams, Branka Kalenić Ramšak, Tone Hrovat in Branimir Štrukelj, je predsednik komisije ugotovil, da se je komisija seznanila s poročilom.

Za poročevalca je bil določen državni svetnik dr. Matjaž Gams.

AD 2)

Člani komisije so predlagali, da bi bila od naslednjih sej komisije sklicana na Inštitutu Jozef Stefan.

Sekretarka
mag. Damijana Zelnik, l.r.

Predsednik
Branimir Štrukelj, l.r.